

TARIMSAL YÜKSEKÖĞRETİM PROGRAMINDA DEĞİŞİMLER ve SORUNLAR

Prof. Dr. Cemalettin Yaşar ÇİFTÇİ¹
Prof. Dr. İbrahim ORTAŞ²
Prof. Dr. Salih ÇELİK³
Doç. Dr. Hayrettin KENDİR¹
Arş. Gör. Sevil SAĞLAM¹

ÖZET

1930 yılından günümüze-içinde bulunduğumuz 2009 yılına kadar yaklaşık 80 yılda, Tarımsal Yüksek Öğretimde 8 farklı eğitim öğretim sistemi uygulanmıştır. Özellikle son yıllarda çok sık yönetmelik değişikliğine gidilmiş, 1999'dan sonra 3 eğitim öğretim sistemi uygulamaya konulmuştur. 1999 yılı eğitim öğretim sistemine göre (lisans programları) fakülteye kaydedilen öğrenciler henüz mezun olmadan, 2002 eğitim öğretim sistemine (3+1 sistemi) geçilmiş, 2009 – 2010 eğitim öğretim yılında yeniden bölüm sistemi uygulamasına geçilmiştir. Bu kadar kısa süre içinde eğitim öğretim sisteminde değişikliklere gidilmesi hem hocalar olarak bizleri hem de öğrencileri etkilemektedir. Diplomalarda farklı durumlar ortaya çıkmakta ve mezunlarımız aynı bölümden mezun olmalarına karşın, iş başvurularında önemli sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Ciddi bir bilim politikası olmayan ülkemizde sık sık sistem değişikliği, ülkemizde bir çok yönde koordinasyonsuzluğu da ortaya koymaktadır. Kısa sürede bu kadar sistem değişikliğine gidilmesi Türkiye gibi ciddi bir tarım ülkesinin tarım politikasının olmaması ile yerleşik ve sürdürülebilir tarım eğitimi sisteminin olmaması birbirini tamamlamaktadır. Ziraat Fakültelerini tercih eden öğrenci sayıları her geçen yıl azalmakta ve ziraat fakültelerini tercih eden öğrencilerin puanları düşmektedir. Bu durum, 1980'li yılların ortasına kadar ÖSYS'da % 1 lik dilime giren öğrencilerin tercih ettiği ziraat fakülteleri bugün öğrenciler tarafından tercihlerin son sıralarında yer almaları oldukça düşündürücüdür. Bu olumsuz tablonun birçok temel politik nedeni bulunmaktadır. Bu bildiriye geçmişten günümüze tarımsal yükseköğretimindeki değişimler ile tarım mühendisliği eğitiminin sorunları ve çözüm önerileri açıklanmaya çalışılmış, eğitim öğretim sistemlerinin kıyaslanmasında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nin eğitim ve öğretim yönetmelikleri dikkate alınmıştır, diğer ziraat fakültelerindeki eğitim öğretim sistemleri az ya da çok benzerdir.

1. GİRİŞ

Tarım: "Bitki yetiştirme (fitotekni), hayvan yetiştirme (zootekni), bitkisel ve hayvansal ürünler elde etme, bitkisel ve hayvansal ürünlerin nitelik ve niceliklerini iyileştirme, bitkisel ve hayvansal ürünleri pazara hazırlama (marketing ve standardizasyon) ve saklama (depolama), bitkisel ve hayvansal ürünleri işleyip, değerlendirme (teknoloji) bilim ve sanattır." Mc Graw_Hill Dictionary of Scientific and Technical Terms, 1974; aynı tarifleri aşağıdaki şekilde vermektedir: Tarım: "İnsanlara yararlı bitki ve hayvan üretimi, bu amaçla toprağın işlenmesi bitki ve hayvan ıslahı ve yönetimidir".

Mühendislik kavramı ise Webster's Ninth Collegiate Dictionary'ye göre şöyle tarif edilmektedir; "Bilim ve matematik yardımıyla, doğadaki enerji ve hammadde kaynaklarının insanların yararına, yapılar, makineler, ürünler, sistemler ve işlem teknikleri şekline dönüştürülmesidir".

Ziraat Mühendisliği eğitimi bu bakımdan diğer öğretim dallarından çok daha multidisipliner, insandan-toprağa çok kapsamlı ve çok daha geniş bir alanı içine almaktadır. Fonksiyonel (işlevsel) bir meslek olan Ziraat Mühendisliği, temelde toprağın, suyun, enerjinin, biyolojik ve doğal kaynakların kullanımında ekolojik kısıtlamaları ve sosyal değerleri de dikkate alarak var olan iş gücünün, teknik ve ekonomik optimizasyonunu gerçekleştirmesini sağlayacak şekilde donanımlı olması gerekir. Ziraat mühendisinin gerçekleştireceği teknik ve ekonomik optimizasyonun uygulama alanı da spesifik olarak; Bitkisel ve hayvansal üretim ve bu üretimden kaynaklanan ve bu üretime dayalı gıda ve gıda dışı ürünlerin üretilmesi; Çevre yönetimi ve kırsal planlama alanları olacaktır. Ziraat Mühendisliğinin bu bakımdan çok iyi ekolojiden-ekonomiye geniş bir multidisipliner aralığında iyi planlama ve optimizasyon programlarını yürütecek nitelikte olması gerekmektedir (Ortaş 2001 a).

¹ Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarla Bitkileri Bölümü, Ankara.

² Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Toprak Bölümü, Adana

³ Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü, Tekirdağ.

Tarım eğitiminin geniş bir alanı kapsaması nedeniyle eğitiminin niteliği ve şekillenmesi doğal olarak kolay olmamaktadır. Bu bağlamda bugün eğitim ve öğretimi yapılan bir çok bilim disiplininden çok eski bir geçmişi bulunmaktadır.

Ülkemizde sistemli ve belirli bir disiplin içerisinde yürütülen ilk tarımsal eğitim-öğretim faaliyeti 1848 yılında, İstanbul'un bugünkü adı ile Yeşilköy semtinde bulunan Ayamama çiftliğinde kurulan Ziraat Mektebi ile başlamış, ancak, okul 3 sene sonra kapatılmıştır. Daha sonraları bugünkü anlamıyla yüksek öğretim sayılabilecek düzeyde öğretim yaptırılan iki okuldan birisi İstanbul – Halkalı'da diğeri de Bursa'da açılmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar faaliyetine devam eden bu iki okuldan "Halkalı Ziraat Mektebi-i Alisi" mezunlarından bir çok genç 1923 yılından başlayarak yurtdışına, özellikle Almanya'ya gönderilmiş; bu gençlere orada ileri bir öğretim görmek ve modern araştırma yöntemlerini tanımak olanağı sağlanmıştır. Ayrıca ülkenin tarımsal durumunu inceleyip bir rapor vermek üzere, 1927'de Almanya'dan bir bilim heyeti davet edilmiş; **Oldenburg Heyeti** diye anılan bu heyet raporlarındaki bir çok öneri yanında modern bir Ziraat Yüksek Öğretim Kurumu'nun da açılmasını önermiştir. Bu öneri üzerine genç Türkiye Cumhuriyeti 5.7.1927 tarih ve 1109 sayılı bir kanunu çıkartarak (**Ziraat ve Baytar Enstitüleri ile Ali Mekteplerin Tesisine ve Ziraat Tedrisatının Islahına Ait Kanun**) çağdaş anlamda tarımsal yüksek öğretimin temelini atmış ve yolunu açmıştır.

Yasa'nın uygulanmaya başlamasıyla 1928 yılında o zamanki adıyla "Halkalı Ziraat Mektebi-i Alisi" kapatılmış; öğrencileri İstanbul Yüksek Orman Mektebi'ne nakledilmiş; Ankara'da ise aynı yıl Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün temeli atılmış ve Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün bir öncüsü olarak 1930 yılında "Ankara Yüksek Ziraat Mektebi" açılmıştır. Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün zamanına göre çok modern binaları ve tüm laboratuvarlarının donanımı beş yıl içerisinde tamamlanmış ve çağdaş anlamda Türkiye'nin ilk yüksek öğretim kurumu olarak Cumhuriyetin 10. yıl kutlamalarının ertesi günü, 30 Ekim 1933'de Başvekil İsmet İnönü tarafından açılmıştır.

1946 yılında 4936 sayılı Üniversiteler Yasası çıktıktan sonra Enstitü'nün de üniversite olarak bu yasa çerçevesine alınması yönünde eğilimler belirmiş; gerek hükümet gerekse Meclis nezdinde birçok girişimlerde bulunulmuştur. Ancak, maalesef Enstitü'nün "Tarım Üniversitesi" adı ile bütünlüğünü koruyarak devam edebilmesi mümkün olamamış; 1948 yılında çıkarılan 'Üniversiteler Kanununa Ek Kanun' ile Tabii İlimler ve Ziraat Sanatlarını içine alan Ziraat Fakültesi ve Veteriner Fakültesi Ankara Üniversitesine; Orman Fakültesi de İstanbul Üniversitesine bağlanmıştır. 1950 yılında Ziraat Fakültesi içindeki Tabii İlimler kadroları A. Ü. Fen Fakültesine aktarılarak A.Ü. Ziraat Fakültesi bugünkü yapısına dönmüştür. Günümüzde Ziraat Fakültesi sayısı çoğu yeterli fiziki ve bilimsel alt yapısı oluşturulmadan kurulanlar ile 25'e ulaşmıştır.

2. TÜRKİYE'DE BULUNAN ZİRAAT FAKÜLTELERİ ve KURULUŞ TARİHLERİ

Ankara'da 1930 yılında kurulan Yüksek Ziraat Okulu öğrencileri, inşaatlarının tamamlanması sonucu 30 Ekim 1933'te açılışı yapılan Yüksek Ziraat Enstitüsü'ne aktarılmıştır. Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün fakültelerinden biri olan Ziraat Fakültesi, binaları, dershaneleri, laboratuvarları, yurtları, spor tesisleri vd. müstemilatı ile mükemmel bir tesis olarak hazır hale geldikten sonra Türkiye tarımının geliştirilmesi amacıyla 30 Ekim 1933 günü Başbakan İsmet İNÖNÜ tarafından açılmıştır. Bu Enstitü gerek kuruluşu ve gerekse akademik faaliyetiyle tam bir "Tarım Üniversitesi"dir.

30 Haziran 1948 tarihinde Yüksek Ziraat Enstitüsü kapatılmış ve Ziraat Fakültesi, Ziraat Sanatları ve Tabii İlimler Fakültesini de bünyesine alarak 1946 yılında kurulan Ankara Üniversitesi'ne katılmıştır. 1950 yılında Tabii İlimler, Fen Fakültesi bünyesine geçmiştir (Çiftçi, 2003 a, 2007). Bir dönemler ülkemizin en prestijli mesleklerinden olan Ziraat Mühendisliği, bugün büyük çoğunluğu ihtiyaçtan çok politik nedenlerle açılmış 25 Ziraat Fakültesi ile ülkemizde tarım eğitimi yapılmaktadır. Artan sayı ile birlikte kalite de aynı oranda düşmüş ve ciddi bir ziraat mühendisi enflasyonu yaşanır duruma gelmiştir (Ortaş, 2001a;b).

1980 sonrası açılan ziraat fakültelerinin hemen hemen tamamı barakalarda, öğretim üyesi sayısı yetersiz, laboratuvarları ve uygulama çiftlikleri mevcut değilken açılmış, açılır açılmaz da fakültelerimizin bir çoğu öğrenci alınmaya başlamıştır.

Bugün Türkiye'de bulunan 139 Üniversitenin (94 Devlet, 45 Vakıf Üniversitesi) 25'inde Ziraat Fakültesi bulunmakta, 23'ünde eğitim ve öğretim yapılıp öğrenci alınmaktadır. Ülkemizde bulunan Ziraat Fakülteleri ve kuruluş tarihleri Çizelge 1'de gösterilmiştir.

Ülkemizde ilk Ziraat Fakültesi 1933 yılında Ankara'da kurulmuştur. Bunu 1955 yılında Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, 1957 yılında Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi izlemiştir. Daha sonra 1969 yılında Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi, 1976 yılında Ondokuzmayıs Üniversitesi

Ziraat Fakültesi, 1978 yılında Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi (Dicle Üniversitesine bağlı olarak) ve 1980 yılında Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi kurulmuştur. YÖK Kanunundan önce diğer bir ifade ile 59 yılda kurulan Ziraat Fakültesi sayısı 7'dir. YÖK Kanunundan sonra ülkemizde Ziraat Fakülteleri sayısı hızla artmış, 1982 yılında 4, 1983 yılında 1, 1987 yılında 2, 1992 yılında 8, 1995 yılında 1, 2005 yılında 1 ve son olarak ta 2008 yılında 1 olmak üzere 18 Ziraat Fakültesi kurulmuş ve toplam sayı 25'e çıkmıştır. Bunlardan Bozok Üniversitesi Ziraat Fakültesi 2009 – 2010 eğitim öğretim yılında öğrenci almamıştır.

Çizelge 1. Türkiye'de bulunan Ziraat Fakültelerinin kuruluş tarihleri (Çiftçi, 2003 a, b, Çiftçi, 2004a)

Kuruluş yılı	ZİRAAT FAKÜLTELERİ
1933 (1)	Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi (ANKARA)*
1955 (1)	Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi (İZMİR)
1957 (1)	Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi (ERZURUM)
03.04.1969 (1)	Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi (ADANA)
16.05.1976 (1)	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesi (SAMSUN)
1978 (1)	Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi (ŞANLI URFA)
11.09.1980 (1)	Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi (BURSA)
20.07.1982 (4)	Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi (TOKAT)
	Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi (KONYA)
	Namık Kemal Üniversitesi Tekirdağ Ziraat Fakültesi (TEKİRDAĞ)
	Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ziraat Fakültesi (VAN)
30.03.1983 (1)	Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi (ANTALYA)
27.06.1987 (2)	Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi (AYDIN)
	Sütçü İmam Üniversitesi Ziraat Fakültesi (KAHRAMANMARAŞ)
11.07.1992 (8)	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ziraat Fakültesi (ÇANAKKALE)
	Dicle Üniversitesi Ziraat Fakültesi (DIYARBAKIR)
	Bozok Üniversitesi Ziraat Fakültesi (YOZGAT)
	Bingöl Üniversitesi Ziraat Fakültesi (BİNGÖL)
	Ahi Evran Üniversitesi Ziraat Fakültesi (KIRŞEHİR)
	Ordu Üniversitesi Ziraat Fakültesi (ORDU)
	Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi (HATAY)
Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat Fakültesi (ISPARTA)	
21.07.1995 (1)	Osman Gazi Üniversitesi Ziraat Fakültesi (ESKİŞEHİR)
27.12.2005 (1)	Erciyes Üniversitesi Kayseri Seyrani Ziraat Fakültesi (KAYSERİ)
09.05.2006 (1)	Iğdır Üniversitesi Ziraat Fakültesi (IĞDIR)

*) Her ne kadar A.Ü. Ziraat Fakültesinin açılış tarihi olarak, Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün açılışı olan 1933 yılı kabul edilmekte ise de Y.Z.E. ilk mezunlarını 1934 yılında vermiştir. Şimdiki Meteoroloji Genel Müdürlüğü binalarında öğrenim veren Yüksek Ziraat Mektebi öğrencileri, Y.Z.E. ne aktarılmışlardır.

3. TARIMSAL YÜKSEK ÖĞRETİMİNDE UYGULAN EĞİTİM ÖĞRETİM SİSTEMLERİ;

1930 yılından günümüze 8 farklı eğitim öğretim sistemi uygulanmıştır (Çiftçi, 2007). Bunların uygulanma yılları aşağıda gösterilmiştir.

Yönetmeliklerin uygulandığı yıllar

1. 1930 – 1953
2. 1953 – 1960
3. 1960 – 1967
4. 1967 – 1977
5. 1977 – 1999
6. 1999 – 2002
7. 2002 – 2009
8. 2009 –

a) 1930 – 1953 Yılları Arasında Uygulanan Eğitim Öğretim Sistemi

Öğretim süresi: 4 yıl (1 (Staj)+ 3)

Sistemi: Genel Eğitim

Verilen Unvan: Ziraat Yüksek Mühendisi

Öğretim Sistemi: Fakülteye kayıt olan öğrenciler 11 ay süreyle (Kasım başı - Eylül sonu) çiftliklerde staj yapmakta ve staj sonunda başarılı olan öğrenciler ikinci sınıfa devam etme hakkı kazanmakta, staj sınavında başarısız olan öğrenciler ise stajı yinelemek zorunda idiler.

Öğrencilere 2., 3. ve 4. sınıfta teorik dersler verilmekte ve bu derslerin uygulamaları yaptırılmaktaydı. Mezun olan öğrenciler genel mezunu olmakta diplomalarında bölüm yazmamaktadır. Aşağıda verilen enstitülerden ders almakta idiler.

ENSTİTÜLER (1930 – 1953) Enstitüler

1. İktisadiyat Enstitüsü
2. Nebatat Yetiştirme ve Nebatat Islahı Enstitüsü
3. Meyvecilik, Bağcılık ve Bahçıvanlık Enstitüsü
4. Zootekni ve Sütçülük Enstitüsü
5. Zirai Kimya Enstitüsü
 - a. Nebat Tağdiyesi (Bitki Besleme)
 - b. Hayvan Tağdiyesi (Hayvan Besleme)
6. Toprak Enstitüsü
7. Suculuk Enstitüsü
8. Ziraat Alet ve Makinaları Enstitüsü
9. İhtimar Sanatları ve Meyve Kıymetlendirme Enstitüsü
10. Zirai Ham Maddeler Teknolojisi Enstitüsü

b) 1953 – 1960 Yılları Arasında Uygulanan Eğitim Öğretim Sistemi

Öğretim süresi: 4 yıl

Sistemi : (Bölüm Sistemi)

Verilen Unvan: Ziraat Yüksek Mühendisi

Öğretim Sistemi:13.10.1953 tarih ve 8532 sayılı öğretim ve imtihan yönetmeliğine göre, pratik çalışmalar için bir ders yılı ayrılmamış, yapılması gereken pratik çalışmalar 4 yıllık öğretim süresinin tatil aylarına dağıtılmıştır.

Fakülteye girecek olan öğrenciler verecekleri dilekçede aşağıdaki 8 bölümden hangisine gireceklerini belirtmekte ve mezun olduklarında diplomalarında hangi bölümden mezun oldukları yazmaktadır.

BÖLÜMLER (1953 – 1960)

1. **Ziraat Ekonomisi Bölümü**
 - a) Zirai Ekonomi ve İşletmecilik Kürsüsü
2. **Tarla Bitkileri Yetiştirilmesi ve Islahı Bölümü**
 - a) Bitki Yetiştirme ve Islahı Kürsüsü
 - b) Yem Bitkileri Çayır Mer'a Kürsüsü
 - c) Endüstri Bitkileri Kürsüsü
3. **Bahçe Bitkileri Yetiştirme ve Islahı Bölümü**
 - a) Bağ – Bahçe Kürsüsü
 - b) Meyve Yetiştirme ve Islahı Kürsüsü
 - c) Bahçe Mimarisi ve Ağaçlandırma Kürsüsü
4. **Hayvan Yetiştirme ve Islahı Bölümü**
 - a) Zootekni Kürsüsü

- b) Besin Maddeleri ve Hayvan Besleme Kürsüsü
- c) Ziraat Kimya Kürsüsü
- 5. **Toprak İlimi Bölümü**
 - a) Toprak Kürsüsü
 - b) Bitki Besleme Kürsüsü
- 6. **Ziraat Teknolojisi Bölümü**
 - a) Ziraat Sanatları Kürsüsü
 - b) İhtimar Teknolojisi Kürsüsü
 - c) Süt ve Mamulleri Kürsüsü
 - d) Lif Teknolojisi ve Köy Sanatları Kürsüsü
 - e) Mezbaha Mahsulleri Teknolojisi Kürsüsü
- 7. **Ziraat Makinaları Bölümü**
 - a) Ziraat Alet ve Makinaları Kürsüsü
 - b) Ziraat Kuvvet Makinaları Kürsüsü
- 8. **Genel Ziraat Bilgileri Bölümü***

*Bu bölüm öğrencileri hemen hemen her kürsüde ders gördükleri için bu bölümün kürsüleri yoktur.

Bu tarihte henüz bölüm eğitimine başlamamış olan 3 kürsü;

a) Bitki Koruma Kürsüsü b) Kültürteknik Kürsüsü c) Ev Ekonomisi Kürsüsü'dür.

c) 1960 – 1967 Yılları Arasında Uygulanan Eğitim Öğretim Sistemi

Öğretim süresi: 4 yıl

Sistemi : (Bölüm Sistemi)

Verilen Unvan: Ziraat Yüksek Mühendisi

Öğretim Sistemi: 12 Kasım 1960 gün ve 10653 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim ve İmtihan Yönetmeliğine göre; öğrenciler bölüm tercihlerini, fakülteye kayıt yaptırırken yapmaktadırlar

Hazırlayıcı ve tamamlayıcı dersler (zorunlu + seçmeli) 135 saat, Gerekli kredi saat: Bölüm dersleri en az 45 kredi saat, toplam en az 180 kredi saattir. Yarıyıl başına: En az 22.5 kredi saat düşmektedir.

BÖLÜMLER (1960 – 1967)

1. Genel Ziraat Bilgileri Bölümü

Özel Ziraat Bilgileri

2. Bahçe Bitkileri Yetiştirme ve Islahı Bölümü
3. Bitki Koruma Bölümü (1962 – 1963)
4. Hayvan Yetiştirme ve Islahı Bölümü
5. Kültürteknik Bölümü (1962 – 1963)
6. Tarla Bitkileri Yetiştirilmesi ve Islahı Bölümü
7. Toprak İlimi Bölümü
8. Ziraat Ekonomisi Bölümü
9. Ziraat Makinaları Bölümü
10. Ev Ekonomisi Bölümü (1961 – 1962)
11. Ziraat Teknolojisi

d) 1967 – 1977 Yılları Arasında Uygulanan Eğitim Öğretim Sistemi

Öğretim süresi: 5 yıl

Sistemi: (3.5 + 1.5 Sistemi)

Verilen Unvan: Ziraat Yüksek Mühendisi

Öğretim Sistemi: 29 Haziran 1967 gün ve 12634 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre; Öğrenciler ilk 7 yarıyıl ortak genel dersleri, son 3 yarıyıl da tercih ettiği bölüm derslerini almaktadır.
Gerekli kredi saat: Genel dersler 164 kredi saat, Bölüm dersleri 49 kredi saat, Toplam 213 kredi saat, yarıyıl başına:21.3 kredi saat dir.

BÖLÜMLER (1967 – 1977)

1. Bahçe Bitkileri Yetiştirme ve Islahı Bölümü
2. Bitki Koruma Bölümü
3. Hayvan Yetiştirme ve Islahı Bölümü
4. Kültürteknik Bölümü
5. Peyzaj Mimarisi
6. Süt Teknolojisi
7. Tarla Bitkileri Yetiştirilmesi ve Islahı Bölümü
8. Toprak İlimi Bölümü
9. Ziraat Ekonomisi Bölümü
10. Ziraat Makinaları Bölümü
11. Gıda ve Fermantasyon Teknolojisi

e) 1977 – 1999 Yılları Arasında Uygulanan Eğitim Öğretim Sistemi

Öğretim süresi: 4 yıl

Sistemi: (Bölüm Sistemi)

Verilen Unvan: Ziraat Mühendisi

Öğretim Sistemi: Öğrenciler bölüm tercihlerini ÖSYM başvuruları sırasında yapmaktadırlar

Gerekli kredi saat: Zorunlu 73 kredi saat, Bölüm ve Bölüm dışı dersler 77 kredi, Toplam 150 kredi saat, Yarıyıl başına: 18.75 kredi saattir.

BÖLÜMLER (1977 – 1999)

1. Bahçe Bitkileri Yetiştirme ve Islahı Bölümü
2. Bitki Koruma Bölümü
3. Zootekni Bölümü
4. Kültürteknik Bölümü
5. Peyzaj Mimarisi
6. Süt Teknolojisi
7. Tarla Bitkileri Yetiştirilmesi ve Islahı Bölümü
8. Toprak İlimi Bölümü
9. Ziraat Ekonomisi Bölümü
10. Ziraat Makinaları Bölümü
11. Gıda ve Fermantasyon Teknolojisi
12. Su Ürünleri Bölümü (1979'da kurulmuş,1980'de eğitime başlamıştır)

Ülke gerçeklerinden uzak, politik kaygılar ile her ile bir üniversite anlayışı ile açılan ziraat fakültelerine ihtiyacın dışında alınan kontenjanlar ve yeterli donanıma kavuşmadan mezun edilen diplomalı ziraat mühendislerinin işsizliği bir anda kamuoyunda “işsiz ziraat mühendisleri” kavramını oluşturmuştur. Eğitim kalitesinin düşüklüğü, işsizlik beraberinde yeni arayışları başlatmış ancak bugünkü yüksek öğretim sistemimizin yarattığı, ek ders, ikinci öğretim ve politik baskıların oluşturduğu herkesi üniversiteli yapma anlayışı arayışların sonuçsuz kalmasına ve yeni arayışlara yönelmesine neden olmuştur. 1994 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi olarak Tarım Üniversitesi Kurulması konusunda çalışmalar başlatılmış ancak bu girişim bazı nedenlerle sonuçsuz kalmıştır.

Bunun üzerine bölümlerin verdiği derslerin içeriğinin günün koşullarına göre düzenlenmesi ve çağın gereği olarak bazı yeni derslerin ilave edilmesi çalışmalarına başlanmıştır. Ancak bu çalışmaların sonuna gelindiğinde, Tarım Orman ve Su Ürünleri Konseyi aldığı bir kararla eğitim sistemini tamamen değiştirerek 22 yıldan beri uygulanan bölüm sistemini kaldırmış ve tüm Ziraat Fakültelerine Lisans programı sistemini getirmiştir.

f) 1999 – 2002 Yılları Arasında Uygulanan Eğitim Öğretim Sistemi

Öğretim süresi: 4 yıl

Sistemi : (Lisans Programları Sistemi)

Verilen Unvan: Ziraat Mühendisi

Öğretim Sistemi: Tarım, Orman ve Su Ürünleri Konseyi'nin önerisi üzerine Y.Ö.K. Yürütme Kurulu'nun 22.04.1998 tarihli ve 14 nolu oturumunda alınan 98.14.1065 sayılı kararına göre; Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı'nın Ziraat Fakültelerinin öğrenci kabul eden lisans programlarının yeniden düzenlenmesi hakkındaki teklifi incelendi. 2547 sayılı Kanunun 2880 sayılı Kanunla değişik 7/h, 7/d-2, 7/e maddeleri uyarınca, 1999 – 2000 öğretim yılından geçerli olmak üzere;

a) Söz konusu lisans programlarının

1. Gıda Mühendisliği
2. Peyzaj Mimarlığı
3. Bitkisel Üretim
4. Hayvansal Üretim
5. Tarım Teknolojisi

olarak düzenlenmesine,

b) Her programın 3+1 şeklinde düzenlenmesine,

c) Adı geçen programların ders kredi toplamının 150 ± 10 şeklinde oluşturulmasına,

d) Mevcut programlara devam eden öğrencilerin mezuniyetlerine kadar eski statüye göre öğrenim görmelerine,

karar vermiştir. Bu yönetmeliğe göre; öğrenciler ÖSYM başvurusunda lisans programı tercihlerini yapmakta, ilk 6 yarıyıl lisans programı ortak derslerini, son 2 yarıyıl tercih ettikleri bölüm derslerini almaktadırlar. Gerekli kredi saat: İlk 6 yarıyıl 103 – 109 kredi, Bölüm dersleri: 39 + 6 = 45, Toplam 150 kredi saat, Yarıyıl başına: 18.75 kredi saattir.

BÖLÜMLER (1999 – 2002)

LİSANS PROGRAMLARI

Alt Programlar

A. Bitkisel Üretim

1. Bahçe Bitkileri
2. Bitki Koruma
3. Tarla Bitkileri

B. Hayvansal Üretim

1. Su Ürünleri
2. Tarım Ekonomisi
3. Zootečni

C. Tarım Teknolojisi

1. Tarım Makinaları
2. Tarımsal Yapılar ve Sulama
3. Toprak

D. Gıda Mühendisliği

1. Gıda Mühendisliği
2. Süt Teknolojisi

E. Peyzaj Mimarlığı

1. Peyzaj Mimarlığı

g) 2002 – 2009 Yılları Arasında Uygulanan Eğitim Öğretim Sistemi

Öğretim süresi: 4 yıl

Sistemi : (3 + 1 Sistemi)

Verilen Unvan: Ziraat Mühendisi

Öğretim Sistemi: Öğretim Sistemi: Tarım, Orman ve Su Ürünleri Konseyi'nin önerisi üzerine, Üniversitelerarası Kurul'un 05.09.2002 tarih ve 18 sayılı Kararında;

Ziraat Orman ve Su Ürünleri Eğitim Konseyi Raporu görüşüldü;

- a) Ziraat Fakültelerinde;
 1. Gıda Mühendisliği
 2. Peyzaj Mimarlığı
 3. Ziraat Mühendisliği programları olmak üzere 3 lisans programı uygulanmasına
- b) Bu programlardan Ziraat Mühendisliği Lisans Programının 3+1 şeklinde düzenlenmesine
- c) Adı geçen programların ders kredi toplamının 5/i dersleri hariç 140 ± 10 olmasına
- d) Orman Fakültelerinde uygulanan lisans programlarının ders kredi toplamının 5/i dersleri hariç olmak üzere 140 ± 10 ,
- e) Çift ana ve yan dal uygulayan fakültelerde ise 130 ± 10 olmasına
- f) Tüm Su Ürünleri Fakültelerinin toplam (5/i dersleri dahil) mezuniyet kredisinin 150 ± 10 olmasına
- g) Uygulamanın 2003 – 2004 Akademik yılından itibaren başlamasına
- h) Türkiye'de Tarım ve Çevre Bilimleri Üniversitesinin kurulmasının uygun olmadığına ilişkin Konsey raporunun kabulüne
- i) Ziraat Fakülteleri bünyesinde yer alan Gıda Mühendisliği ve Peyzaj Mimarlığı programlarının Mühendislik ve Mimarlık fakültelerine geçebilecekleri hususunun Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına arzına karar vermiştir.

Üniversitelerarası Kurul Başkanlığı'nın Ziraat Fakültelerinin lisans programlarının yeniden düzenlenmesi, söz konusu programlar ile Orman ve Su Ürünleri Fakültelerinin ders kredi toplamlarının yeniden belirlenmesi konusundaki teklifi 25.12.2002 tarihli Yürütme Kurulu toplantısında incelenmiş,. 2547 sayılı Kanunun 2880 sayılı Kanunla değişik 7/h, 7/d-2, 7/e maddeleri uyarınca, 2003 - 2004 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere;

- a) Ziraat Fakültelerinde;
 - 1.Gıda Mühendisliği
 2. Peyzaj Mimarlığı
 3. Ziraat Mühendisliği programları olmak üzere 3 lisans programı uygulanmasına
- b) Bu programlardan Ziraat Mühendisliği Lisans Programının 3+1 şeklinde düzenlenmesine
- c) Adı geçen programların ders kredi toplamının 5/i dersleri hariç 140 ± 10 olmasına
- d) Orman Fakültelerinde uygulanan lisans programlarının ders kredi toplamının 5/i dersleri hariç olmak üzere 140 ± 10 , çift ana ve yan dal uygulayan fakültelerde ise 130 ± 10 olmasına
- e) Su Ürünleri Fakültelerinin ders kredi toplamının 5/i dersleri dahil 150 ± 10 olmasına karar vermiştir.

Bu yönetmeliğe göre, öğrenciler ÖSYM başvurusuna göre; Ziraat Mühendisliği veya Peyzaj Mimarlığı programlarına alınmakta, ilk 6 yarıyıl ortak genel dersleri, son 2 yarıyıl tercih ettiği bölüm derslerini almaktadırlar.

Gerekli kredi saat: Genel 111 kredi saat, Bölüm 36 kredi saat, Toplam 147 kredi saat, Yarıyıl başına: 18.38 kredi saattir.

Bu süreçte aynı fakülte altında bazı programları İngilizce hazırlık bazıları İngilizce eğitimi benimserken bazıları önerilen şekli ile eğitim yapmayı benimsemiş. Ziraat Mühendisliği Lisans Programının 3+1 şeklinde düzenlenmesi nedeniyle öğrencilerin son sınıftaki alan tercihinde doğal olarak iş bulma tercihi ön plana çıkmıştır. Bu durumda öğrencilerin bölümlere çekilmesi için başvurulan yöntemler öğrencilerin bile tepkisine neden olmuş ve sistemin çalışmadığı bir kez daha ortaya çıkmıştır.

BÖLÜMLER (2002 – 2009)

1. Ziraat Mühendisliği Programı

1. Bahçe Bitkileri
2. Bitki Koruma
3. Su Ürünleri
4. Süt Teknolojisi
5. Tarım Ekonomisi
6. Tarım Makinaları
7. Tarımsal Yapılar ve Sulama
8. Tarla Bitkileri
9. Toprak
10. Zootekni

2. Peyzaj Mimarlığı Lisans Programı

1. Peyzaj Mimarlığı

Görüldüğü gibi, Gıda Mühendisliği Bölümü ziraat mühendisliği programı içerisinde yer almamaktadır. Zira Gıda Mühendisliği bölümü, kendi isteği ile Mühendislik fakültesine geçmek istemiş ve geçmiştir.

h) 2009 – Devam ediyor Uygulanan Eğitim Öğretim Sistemi

Öğretim süresi: 4 yıl

Sistemi: Bölüm Sistemi

Verilen Unvan: Ziraat Mühendisi

1953 – 1960, 1960 – 1967 ve 1977 – 1999 yılları arasında uygulanan Bölüm Sistemine, 10 yıl gibi kısa bir sürede 2 farklı eğitim öğretim sistemi uygulandıktan sonra yeniden geçilmiştir.

Öğrenciler, ÖSYM yerleştirme programında bölüm tercihlerini yapmakta ve puanlarına göre doğrudan bölümlere yerleştirilmektedir.

4. ZİRAAT FAKÜLTELERİ KONTENJANLARI

YÖK'ün istemi ile ülkenin Ziraat Mühendisi ihtiyacının çok üstünde kontenjanın açılması bazılarında özellikle Anadolu'daki fakültelerde yetersiz öğretim üyesi olmasına rağmen ikinci eğitimi benimsemeleri, istihdam edilemeyen diplomalı ziraat mühendisi sayısını artırmıştır.

a) Yüksek Ziraat Enstitüsü Zamanında Ziraat Fakültesinde Durum

Yüksek Ziraat Enstitüsü zamanında ziraat fakültesine kayıt olabilme ile ilgili yönetmelik aşağıda verilmiştir. Yönetmelikte de görüldüğü gibi, parasız yatılı alınacak öğrenciler, pekiyi veya iyi dereceli ve fen kolundan mezun olanlar arasından tercih edilmekte ve en başarılı öğrenciler ziraat fakültesine kabul edilmekte idi. Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün ilk mezunlarını verdiği 1934 yılından, kapatıldığı 1948 yılı dahil verdiği mezun sayısı 809'dur (Çiftçi, 2008)

b) Ankara Üniversitesine Bağlandıktan Sonra Ziraat Fakültesinde Durum

1948 yılında Yüksek Ziraat Enstitüsü kapanmış, Ziraat Fakültesi Ankara Üniversitesine bağlanmıştır. 1950 – 1961 yılları arasında, ziraat fakültesinde eğitim için başvuran ve bu adaylar arasından seçilerek fakülteye kaydedilen öğrenci sayıları ile oranları Çizelge 2'de gösterilmiştir.

Çizelge 2. 1950 – 1961 ders yıllarında A. Ü. Ziraat Fakültesine başvuran ve alınan öğrenci sayıları ile oranları (%) (Çiftçi, 2007)

Ders Yılı	Aday olarak kaydedilen	Alınan öğrenci	%
1950 – 1951	210	110	52.4
1951 – 1952	419	110	26.3
1952 – 1953	406	120	29.6
1953 – 1954	359	120	33.4
1954 – 1955	758	180	23.7
1955 – 1956	1 715	317	18.5
1956 – 1957	1 327	180	13.6
1957 – 1958	1 422	251	17.7
1958 – 1959	2 059	420	20.4
1959 – 1960	3 038	334	11.0
1960 – 1961	3 015	290	9.6

1955 yılına kadar ülkemizde sadece Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi varken, 1955 yılında Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, 1957 yılında Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi açılmıştır. Çizelge 2’de de görüldüğü gibi, 1950 – 1961 yılları arasında alınacak öğrenciden çok daha fazla başvuru yapılmış ve bu öğrencilerden seçilenler fakülteye kaydedilmiştir. 1960 – 1961 ders yılında aday olarak kaydedilen öğrenci sayısı 3 015, fakülteye alınan öğrenci sayısı 290’dır. Diğer bir ifade ile aday olarak kaydedilen öğrencilerin ancak % 9.6’sı fakülteye alınmıştır.

c. 2008 – 2009 ve 2009 – 2010 Eğitim Öğretim Yılı Ziraat Fakülteleri Kontenjanları

2008 – 2009 eğitim öğretim yılında 25 ziraat fakültesinin öğrenci alan 23’ünde öğrenci kontenjanı 3 210’dur.

Çizelge 3. 2008 – 2009 eğitim öğretim yılında ziraat fakültelerinin kontenjanları

	Üniversite	Kontenjan (2008 – 2009)
1.	Adnan Menderes	150
2.	Ahi Evran Üniversitesi	-
3.	Akdeniz	160
4.	Ankara	300
5.	Atatürk	270
6.	Bingöl	-
7.	Bozok	-
8.	Çanakkale 18 Mart	130
9.	Çukurova	250
10.	Dicle	60
11.	Ege	250
12.	Erciyes Seyrani	40
13.	Osman Gazi	35
14.	Gaziosman Paşa	180
15.	Harran	150
16.	İğdır	30
17.	Kahramanmaraş Sütçüimam	140
18.	Mustafa Kemal	100
19.	Namık Kemal	200
20.	Ondokuz Mayıs	150
21.	Ordu	95
22.	Selçuk	180
23.	Süleyman Demirel	150
24.	Uludağ	150
25.	Yüzüncü yıl	140
	TOPLAM	3 210

2009 – 2010 eğitim öğretim yılında, 2009 ÖSYS Merkezi Yerleştirmedeki En Küçük ve En Büyük Puanlar Çizelgesinde Türkiye’de bulunan 25 ziraat fakültesinden 23’ü öğrenci almakta iken, 2009 ÖSYS Yükseköğretim Programlarına Ek Yerleştirme Kılavuzuna göre 24’ü öğrenci almaktadır. Kılavuza göre Ahi Evran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarımsal Biyoteknoloji Bölümü’ne öğrenci talep edildiği görülmektedir. Öğrenci almayan tek fakülte Bozok Üniversitesi Ziraat Fakültesidir. 2009 – 2010 eğitim öğretim yılında ziraat fakültelerindeki bölüm sayıları Çizelge 4’te verilmiştir. Çizelge 4’de görüldüğü gibi 2009 – 2010 eğitim öğretim yılında ÖSYS Merkezi Yerleştirmedeki En Küçük ve En Büyük Puanlar Çizelgesinde 23 ziraat fakültesinde toplam 165 bölüme öğrenci alınmaktadır. En fazla bölüm sayısı 12 bölüm ile Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesinde, en az bölüm sayısı 1’er bölüm ile Osmangazi Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve Ahi Evran Üniversitesi Ziraat Fakültesindedir.

Ancak 2009 ÖSYS Yükseköğretim Programlarına Ek Yerleştirme Kılavuzuna göre öğrenci alan fakülte sayısı 24’e, bölüm sayısı da 170’e çıkmış, en az bölüm sayısı da Osmangazi ve Ahi Evran Üniversitesi Ziraat Fakültesi olarak değişmiştir. Ek kontenjanla öğrenci alınacak olan bölümlerin, ilk tercih döneminde ya da gelecek sene ilk tercih döneminde talepte bulunmalarının daha uygun olduğu düşünülmektedir. Çünkü, ilk tercih dönemlerinde daha yüksek puanlı öğrencilerin bu bölümleri tercih etme durumu varken, ek yerleştirmede daha düşük puanlı öğrenciler bu bölümleri tercih edecektir.

Çizelge 4. 2009 – 2010 Eğitim Öğretim Yılında Ziraat Fakültelerinin Bölüm Sayısı

Üniversite	Bölüm Sayısı	Üniversite	Bölüm Sayısı	Üniversite	Bölüm Sayısı
Adnan Menderes	7	Erciyes	2	Selçuk	9
Akdeniz	9	Osmangazi	1	Süleyman Demirel	8
Ankara	11	Gaziosmanpaşa	9	Uludağ	9
Atatürk	12	Harran	9	Yüzüncü Yıl	7
Bingöl	2+1*	Sütçü İmam	8	Ahi Evran	1
18 Mart	8+1*	Mustafa Kemal	6	Bozok	-
Çukurova	10	Namık Kemal	11	İğdır	1+1*
Dicle	4	Ondokuzmayıs	9	TOPLAM	165 + 5*
Ege	10	Ordu	3+1*		

*) 2009 ÖSYS Yükseköğretim Programlarına Ek Yerleştirme Kılavuzuna göre açılan ve ek kontenjanla öğrenci alacak olan bölümler

2009 – 2010 eğitim öğretim yılında, Ziraat Fakültelerinde bulunan bölüm sayıları, kontenjanları, ÖSYM kontenjanları, ÖSYM’ce yerleştirilen öğrenci sayıları ve ek kontenjanda öğrenci sayıları Çizelge 5’te özetlenmiştir. Ziraat Fakültelerinde 2009 – 2010 eğitim öğretim yapacak 14 bölüm yer almaktadır. Eğitim öğretim yapan 24 ziraat fakültesinin 23’ünde Tarla Bitkileri Bölümü bulunmaktadır. Tarla Bitkileri Bölümünü, 21 fakültede bulunan Bahçe Bitkileri, 20 fakültede bulunan Bitki Koruma ve 19 fakültede bulunan Zootekni Bölümü izlemektedir. Süt Teknolojisi Bölümü sadece 2 fakültede bulunmaktadır.

Bu yıl ilk defa eğitim öğretim yapacak bölümler olan Tarımsal Biyoteknoloji 4, Biyosistem Mühendisliği Bölümü 3 fakültede yer almaktadır. Bölümlerin ÖSYM’ne ilk tercih döneminde önerdikleri toplam kontenjan 5 505, ÖSYM’ce belirlenen kontenjan 5 671, ilk tercih döneminde bölümlere yerleştirilen öğrenci sayısı 5 275 dir. 32 Bölüm kontenjanlarını dolduramamış, diğer bir ifade ile kontenjanların % 91.6’sı doldurulabilmiştir.

32 bölüm kontenjanını dolduramamış iken, ek kontenjan döneminde 4 fakültemizde 5 bölüm daha öğrenci talebinde bulunmuş, böylece toplam kontenjan 5 685’e, ÖSYM’ce belirlenen kontenjan 5 857’ye çıkmıştır. Ziraat Fakültelerinin Bölümlere göre 2009 – 2010 Eğitim Öğretim Yılı Kontenjanları Çizelge 6’da verilmiştir. Çizelge 6’da görüldüğü gibi 2009 – 2010 eğitim öğretim yılında öğrenci alan 23 ziraat fakültesinin toplam kontenjanı 5 505 dir. En fazla öğrenciyi 460 kişi ile Peyzaj Mimarlığı Bölümü ile birlikte 11 Bölümü bulunan Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi, en az öğrenciyi 30 öğrenci ile 1 bölümü bulunan Osmangazi Üniversitesi Ziraat Fakültesi almıştır.

Çizelge 5. 2009 – 2010 eğitim öğretim yılında, Ziraat Fakültelerinde bulunan bölüm sayıları, kontenjanları, ÖSYM kontenjanları, ÖSYM’ce yerleştirilen öğrenci sayıları ve ek kontenjanda öğrenci sayıları

		İlk Tercihle					Ek Kontenjanda				
		Bölümün Bulunduğu Fak. Sayısı	Kont.	ÖSYM Kon.	Yerleştirilen	Kontenjanı Dolduramayan Fakülte Sayısı	Açık Kontenjan	Kayıt Yaptırmayan	Yeni Öğrenci Alan Bölüm Kontenjanı	Toplam Açık Kontenjan	Bölümün Bulunduğu Fak. Sayısı
1	Tarla Bitkileri	23	720	743	739	2	4	32	-	36	23
2	Bahçe Bitkileri	19	590	609	609	-	-	27	83	110	21
3	Bitki Koruma	19	590	609	609	-	-	13	31	44	20
4	Zootekni	19	590	609	466	9	143	32	-	175	19
5	Toprak Bilimi ve Bitki Besleme	18	560	578	497	7	81	13	-	94	18
6	Tarım Ekonomisi	14	440	454	454	-	-	14	-	14	14
7	Tarım Makinaları	14	440	454	382	8	72	16	-	88	14
8	Tarımsal Yapılar ve Sulama	11	350	361	293	4	68	16	31	115	12
9	Gıda Mühendisliği	10	580	598	598	-	-	12	-	12	10
10	Peyzaj Mimarlığı	7	285	295	295	-	-	13	-	13	7
11	Su Ürünleri Mühendisliği	3	100	103	75	2	28	12	-	40	3
12	Süt Teknolojisi	2	70	72	72	-	-	3	-	3	2
13	Tarımsal Biyoteknoloji	3	90	93	93	-	-	5	41	46	4
14	Biyosistem Mühendisliği	3	90	93	93	-	-	6	-	6	3
	TOPLAM	165	5 505	5 671	5 275	32	396	214	186	796	170

Çizelge 6. Ziraat Fakültelerinin Bölümlere göre 2009 – 2010 Eğitim Öğretim Yılı Kontenjanları

Üniversite	Bahçe Bitkileri	Bitki Koruma	Peyzaj Mimarlığı	Su Ürünleri Mühendi.	Süt Teknolojisi	Tarım Ekonomisi	Tarım Makineleri	Tarımsal Yapılar ve Sulama	Tarla Bitkileri	Toprak Bilimi ve Bitki Bes.	Zootekni	Gıda Mühend.	Tarımsal Biyotek.	Biyosistem Mühen.	Toplam
Ad.Menderes	30	30	-	-	-	-	30	30	30	30	30	-	-	-	210
Akdeniz	30	30	30	-	-	30	30	30	30	30	30	-	-	-	270
Ankara	40	40	60	40	40	40	40	40	40	40	40	-	-	-	460
Atatürk	30	30	40	30	-	30	30	30	30	30	30	70	30	-	410
Bingöl	50*	-	-	-	-	-	-	-	30	-	30	-	-	-	60 + 50
18 Mart	30	30	20	-	-	30	30	30*	30	30	30	-	-	-	230 + 30
Çukurova	40	40	50	-	-	40	40	40	40	40	40	70	-	-	440
Dicle	30	30	-	-	-	-	-	-	30	-	30	-	-	-	120
Ege	30	30	60	-	30	30	30	30	30	30	30	-	-	-	330
Erciyes	-	40	-	-	-	-	-	-	40	-	-	-	-	-	80
Osmangazi	-	-	-	-	-	-	-	-	30	-	-	-	-	-	30
Gaziosmanpaşa	30	30	-	-	-	30	30	-	30	30	30	40	-	30	280
Harran	30	30	-	-	-	30	30	30	30	30	30	50	-	-	290
Sütçü İmam	30	30	-	-	-	30	-	-	30	30	30	40	-	30	250
Mustafa Kemal	30	30	-	-	-	-	-	-	30	30	30	60	-	-	210
Namık Kemal	30	30	25	-	-	30	30	30	30	30	30	60	30	-	355
Ondokuzmayıs	30	30	-	-	-	30	30	30	30	30	30	-	30	-	270
Ordu	30	30*	-	-	-	-	-	-	30	30	-	-	-	-	90 + 30
Selçuk	30	30	-	-	-	30	30	30	30	30	30	70	-	-	310
Süleyman Demirel	30	30	-	-	-	30	30	30	30	30	30	-	-	-	240
Uludağ	30	30	-	-	-	30	30	-	30	30	30	60	-	30	300
Yüzüncü Yıl	30	30	-	30	-	-	-	-	30	30	30	60	-	-	240
Ahi Evran	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40*	-	0 + 40
Bozok	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İğdır	30*	-	-	-	-	-	-	-	30	-	-	-	-	-	30 + 30
TOPLAM	590+80	600+30	285	100	70	440	440	350+30	720	560	590	580	90+ 40	90	5 505 + 180

*) 2009 ÖSYS Yükseköğretim Programlarına Ek Yerleştirme Kılavuzuna göre açılan ve ek kontenjanla öğrenci alacak olan bölümler

5. SORUNLAR ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Ziraat fakülteleri en fazla tercih edilen fakültelerden biri olma özelliğini 1980'li yılların ortasına kadar sürdürmüştü, ancak daha sonraki yıllarda ziraat fakültelerini tercih eden öğrencilerin sayısı ve gelen öğrencilerin puanları giderek düşmüştür. Bu azalmanın nedenleri olarak;

a) Siyasilerin, siyasi nedenlerle Türkiye'nin hemen hemen her bölgesinde gereğinden fazla ziraat fakültesi açmaları,

Türkiye'de 23 adet ziraat fakültesi varken ve yeni bir ziraat fakültesine gereksinim yokken 31.12.2005 gün ve 26040 sayılı 4. Mükerrer Resmi Gazetede yayınlanan 2005/9849 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Erciyes Üniversitesi Seyrani Ziraat Fakültesi olarak kurulmuş, 01.03.2006 tarihinde kurulan Bozok Üniversitesine aktarılmıştır.

9 Mayıs 2006 gün ve 26163 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 2006/103819849 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Kafkas Üniversitesi Iğdır Ziraat Fakültesi olarak kurulmuş, 22.05.2008 tarihinde kurulan Iğdır Üniversitesine aktarılmıştır.

Erciyes Üniversitesine bağlı olarak bu tarihte, 1992 de kurulmuş olan Yozgat Ziraat Fakültesi varken yine Erciyes Üniversitesine bağlı olarak Kayseri Seyrani Ziraat Fakültesi kurulmuştur. Diğer bir ifade ile Erciyes Üniversitesine bağlı aynı anda 2 ziraat fakültesi olmuştur. 17 Mart 2006 tarih ve 5467 sayılı Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Kanunu, Yükseköğretim Kanunu, Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, Telsiz Kanunu ile 78 ve 190 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile düzeltilmiştir. Erciyes Üniversitesine bağlı olan Yozgat Ziraat Fakültesi Bozok Üniversitesine aktarılmıştır.

1982 yılına kadar ülkemizde 7 adet ziraat fakültesi varken ve bu fakülteler, coğrafik bölgelerimize uygun bir dağılım göstermişken, 1982 yılında 4, 1983 yılında 1, 1987 yılında 2, 1992 yılında 8, 1995 yılında 1, 2005 yılında 1, 2008 yılında 1 artarak toplam sayısı 25'e çıkmıştır.

Ülkemizde bulunan ziraat fakülteleri ihtiyaç duyulandan çok daha fazladır. Ziraat fakülteleri açılırken ülke gerçekleri ve gereksinimleri göz ardı edilmiş, siyasi tercihlerle yan yana bulunan birkaç ilde ziraat fakülteleri açılmıştır. Aynı bölgede bulunan, benzer ekolojiye sahip olan ve birbirlerine çok yakın illerde ziraat fakülteleri açılmasının ülke tarımına ne kazandıracacağı ve ne kazandırdığı üzerinde düşünülmesi gerekli bir konudur. Bundan sonra hiçbir ilde ziraat fakültesi açılmamalı hatta mevcutlardan bazıları kapatılmalıdır. Öğrencilerin tercihleri bu şekilde devam ederse, zaten bu kendiliğinden olacaktır.

b) Öğretim üyelerinin yeni açılan fakültelere geçmeleri, fakülteye hemen öğrenci almaları ve öğretime geçmeleri,

Siyasi nedenlerle de olsa ziraat fakülteleri açılrsa bile buralarda eğitime başlanmayabilirdi. Ancak, bu böyle olmamış hocalarımız, yeni açılan fakültelere geçmiş ve hemen öğrenci alımına başlamışlardır. 1992 yılında kurulmuş olan Bozok ve Ahi Evran Üniversitesi Ziraat Fakülteleri halen öğretime başlamamışlardır. Ancak, 2005 yılında açılan Erciyes Üniversitesi Seyrani Ziraat Fakültesi ve 2006 yılında Iğdır Üniversitesi Ziraat Fakülteleri 2008 – 2009 eğitim öğretim yılında öğrenci almışlardır.

c) Ziraat Fakültelerine alınan öğrenci sayısının fazlalığı,

Ziraat Fakültelerinin kontenjanları oldukça fazladır. Ziraat fakülteleri, ülke gerçeklerini ve kontenjan açıklarını dikkate alarak, öğrenci kontenjanlarını mutlaka azaltmalıdırlar.

Ülkemizde 3 Ziraat fakültesinin bulunduğu ve 1960 yönetmeliğinin uygulandığı yıllarda Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesinin öğrenci kontenjanı 200,

1967 yönetmeliğinin uygulandığı ve 4 fakültenin bulunduğu yıllarda Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesinin öğrenci kontenjanı 200 dür.

1979 – 1980 eğitim öğretim yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesine kayıt yaptıran öğrenci sayısı 320 iken, 1986 – 1987 öğretim yılında 664 e yükselmiştir.

2008 – 2009 eğitim öğretim yılında 23 ziraat fakültesinin kontenjanı 3 210 iken, 2009 – 2010 eğitim öğretim yılında 23 ziraat fakültesinin kontenjanı 5 505, ÖSYM ce eklenenlerle birlikte 5 761'e yükselmiştir. Bir senede ziraat fakültelerinin kontenjanı % 79.5 artmıştır.

Tarım Orman ve Su Ürünleri Konseyi, eğitim öğretim programlarında değişikliğe giderken savunulan bir düşünce de öğrenci kontenjanlarında azalmaya gidilmesi idi. Ancak, o kadar sık değişikliğe gidilmesine rağmen gelinen nokta ne yazık ki budur.

Özellikle YÖK Yasası'ndan sonra hem Ziraat Fakültesi sayısı hem de öğrenci kontenjanları hızla artmıştır. Bu da yeterli istihdam sağlanamadığından ziraat mühendislerinin iş bulmalarını zorlaştırmıştır. Bu artışlara karşı ne Öğretim Üyesi olarak bizler, ne de Meslek Kuruluşlarımız yeterli tepkiyi gösteremedik. Ziraat fakültelerinde derslerin birçoğu uygulamalı olup, laboratuvara ve uygulama çiftliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle uygulamaların ne kadar az öğrenci ile yapılırsa, çok daha yararlı olacağı bir gerçektir. Sosyal bilim fakülteleri (laboratuvara, uygulama çiftliğine gereksinim duymamalarına ve derslerinin uygulamaları olmamasına rağmen) kontenjanlarını azaltabilirken, ziraat fakültelerinin kontenjanlarını azaltmaması gerçekten düşündürücüdür.

d) Kamuoyundaki yanlış düşünce;

Bundan 10 – 15 sene önce bir meslektaşımız önderliğinde “İşsiz Ziraat Mühendisleri Derneği” kurulmuştur. Ne amaçla kurulduğu belli olmayan bu dernek nedeniyle ziraat mühendisleri öne çıkmış, yazılı ve görsel basın bunu kullanarak, işsizlikten bahsederken hep ziraat mühendislerinden bahseder olmuştur. Bu durum da ziraat fakültelerini tercih edebilecek öğrencilerin, tercih etmemesine zemin hazırlamıştır. Ülkemizin ne yazık ki acı bir gerçeği olarak, üniversitelerin değişik fakültelerinden mezun olanlar da çok büyük oranda işsizdir. Bugün üniversite mezunu işsizlerin sayısı oldukça yüksek olup, çığ gibi de artmaktadır. Ancak, o meslek gruplarında yer alan kişiler, işsiz şu meslek dernekleri kurmamaktadırlar. Kendini iyi yetiştirmiş, yabancı dili olan ve başarılı öğrencilerimiz çok rahatlıkla kamuda ve özel sektörde iş bulabilmektedir. Kamuoyundaki bu yanlış imajımızın düzeltilmesi ve bu derneğin kurulmasıyla ziraat mühendisliği mesleğine verilen büyük tahribatın ortadan kaldırılması gereklidir, ancak bu uzun bir süre alacaktır.

e) Ziraat fakültelerinde tüm bölümlerin açılması isteği;

Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesinde Peyzaj Mimarlığı dahil 11 bölüm bulunmaktadır. Yeni açılan ziraat fakültelerinde de hemen hemen tüm bölümlerin açılması yoluna gidilmektedir.

2009 – 2010 eğitim öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ziraat Fakültesinde ve ek kontenjanla Ahi Evran Ziraat Fakültesinde ilk kez Tarımsal Biyoteknoloji Bölümü,

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Sütçü İmam Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesinde Biyosistem Mühendisliği Bölümü açılmıştır.

3 – 5 sene içerisinde hemen hemen her ziraat fakültesinde bu bölümlerin açılması olasıdır. Bu eğitim öğretim yılında 170'e çıkan Bölüm sayısının 200 ü geçmesi beklenebilir.

Gelecekte organik tarım bölümlerinin oluşturulması da gündeme geleceği ve ulusal ve uluslar arası eksende de hak ettiği yeri alabilecek potansiyelindedir. Her bölümün her ziraat fakültesinde bulunması mutlak bir zorunluluk değildir. Fakültenin bulunduğu, bölgenin gereksinim duyduğu bölümlerde eğitimin sürdürülmesi, o bölgenin gereksinim duymadığı bölümlerin kapatılması ve buna göre öğrenci talebinde bulunulması daha gerçekçi bir yol olarak görülmektedir.

f) Tarım, Orman ve Su Ürünleri Konseyinin aldığı kararlar,

Bugünkü mevzuat içerisinde herhangi bir yasal yaptırım olmayan ancak sadece “tavsiye” niteliğinde görüş bildirmesi mümkün olan; Ziraat, Orman ve Su Ürünleri Fakülteleri Dekanları ve bu

fakültelerden olan Rektörler tarafından oluşturulan "Tarım, Orman ve Su Ürünleri Konseyi", Türkiye'deki Ziraat Fakülteleri'nin vereceği eğitime ilişkin, adeta bir üst karar organı gibi, çeşitli kararlar almakta ve bunların uygulanmasını takip etmektedir.

Bilindiği gibi Ziraat Fakülteleri 1999 yılına kadar bölümlere öğrenci almakta idi, öğrenciler tercihlerini yaparken bölüm tercihi yapıp ona göre ÖSYM tarafından yerleştiriliyorlardı. Belki daha öncede bulunan ancak, 90 lı yılların ortasında işlerlik kazanan Tarım, Orman ve Su Ürünleri Konseyi bölümler yerine lisans programlarının oluşturulmasına yani, ziraat fakültelerinin bitkisel üretim, hayvansal üretim, tarım teknolojisi, gıda mühendisliği ve peyzaj mimarlığı lisans programı olmak üzere 5 lisans programından oluşmasına karar vermiştir. Hemen hemen aynı Hocalarımızın yer aldığı Konsey, lisans programlarına kayıt olan öğrenciler henüz mezun olmadan, bu kez 3 + 1 sistemine geçilmesini ve 2003 eğitim yılında bu sisteme göre öğrenci alınmasını kararlaştırmıştır. Tarım Orman ve Su Ürünleri Konseyi 2008 yılında da Bölüm Sistemi eğitim ve öğretim sistemine geçilmesine karar vermiştir.

Ziraat Fakültelerinde eğitim ve öğretim sistemi bir kaos içindedir. Bugün fakültemizde, bölüm sistemine göre, lisans programları sistemine göre ve ziraat mühendisliği sistemine ve tekrar bölüm sistemine göre kayıt olmuş öğrenciler bulunmaktadır. Aldıkları dersler farklı, ders saatleri farklı, vs. bazı dersler kaldırılmış, bazı derslerin kredileri değişmiştir.

Tarım Orman ve Su Ürünleri Konseyinin aldığı ve tüm ziraat fakültelerinde uygulama zorunluluğu getirdiği kararlar sonucunda; ziraat fakültelerinde merkezileşme, ziraat mühendisliği eğitiminde tekdüzeleşme meydana gelmiştir.

g) Bazı ziraat fakültelerinin zamanında ikinci öğretim yapmaları,

Ülkemizdeki Ziraat Fakültesi sayısı ve kontenjanları oldukça fazla iken, bazı fakültelerimiz zamanında ikinci öğretim programlarını da açmışlardır. Bu da zaten istihdam sorunu olan ziraat mühendislerinin iş bulma şanslarını daha da zorlaştırmıştır. Ülkemizde yeteri kadar ziraat mühendisi varken, bir de ikinci öğretim yaparak bu sayıyı daha da artırmak Türk tarımına ve ziraat mühendisliği mesleğine ne kazandırmıştır? (Çiftçi, 2004a; Ortaş 2009 a ve b).

h) Ziraat fakültelerine gelen öğrenci profili,

1980'li yıllara kadar Ziraat Fakültelerine gelen öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun tarımla az çok bir ilgisi ve bilgisi bulunmaktaydı ve ziraat fakültelerine isteyerek gelmekteydiler. Ancak Ziraat Fakültelerine son yıllarda gelen öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun tarımla hiçbir ilgisi ve bilgisi bulunmamaktadır (Çiftçi, 2004a). Halen bir çok Avrupa ülkesinde Ziraat fakültesinde okumanın ön koşulu çiftçi çocuğu olması gibi zorunlu olmayan ancak tercih önceliği bulunmaktadır. Mesleğin öğrenilmesinden çok diplomalı olmanın zorladığı yapı berberinde konu ile ilgi ve beklentisi olmayan kişilerin tercihine neden olmaktadır.

Ne yazık ki, bazı öğrencilerimiz, kokuyor diye ahıra, ağıla ve kümeslere girmek, mikrop kaparım diye toprağa değmek istememektedirler. Tarımla daha önce hiçbir ilgisi olmayan ve ziraat fakültelerine isteyerek gelmemiş bu öğrencilere, tarımı öğretmek ve sevdirmek oldukça güç olmaktadır.

i) ÖSYM öğrenci kılavuzundaki durum,

ÖSYM öğrenci kılavuzunda Ziraat Fakülteleri altında fakültele göre değişmekle birlikte aşağıdaki Bölümler yer almaktadır.

- 1 Tarla Bitkileri
- 2 Bahçe Bitkileri
- 3 Bitki Koruma
- 4 Zootečni
- 5 Toprak Bilimi ve Bitki Besleme

- 6 Tarım Ekonomisi
- 7 Tarım Makinaları
- 8 Tarımsal Yapılar ve Sulama
- 9 Gıda Mühendisliği
- 10 Peyzaj Mimarlığı
- 11 Su Ürünleri Mühendisliği
- 12 Süt Teknolojisi
- 13 Tarımsal Biyoteknoloji
- 14 Biyosistem Mühendisliği

Çizelgede de görüldüğü gibi, Ziraat Fakültesi içinde; Gıda Mühendisliği, Peyzaj Mimarlığı, Su Ürünleri Mühendisliği ve Biyosistem Mühendisliği yer almaktadır. Kılavuzda Ziraat Mühendisliği dışında mimarlık ve değişik mühendislikler açık olarak belirtilmelerine karşın ziraat mühendisliğinden hiç bahsedilmemektedir. Bu da tercihlerde tedirginlik yaratmaktadır.

j) Amaç Nasıl Bir Tarım Mühendisi İsteniyor

Son 30 yılda plansız bir şekilde Ziraat Fakültelerinin sayısının hızla artması ve bunlardan bir kısmının da ikili öğretime geçmeleri Ziraat Mühendisliği eğitiminin kalitesini tartışılabilir duruma getirmiştir. Yaygın eleştirilerin başında şu konular gelmektedir: 1. Eğitim sistemimizde uygulamalar kaldırıldığı için tamamıyla ezberle dayalı bir eğitim ve öğretim yapılmaktadır. 2. Çoğu öğrenci hayatlarının en dinamik ve öğrenmeye açık oldukları dönemde 4 yıl gibi uzun bir süre üretimden uzak tutulmaktadır. 3. Öğrencilerin genel kültür dahil bir çok konuda görüş belirtme yetenekleri köreltilmiş birer evet efendimci konumuna getirilmişlerdir. 4. Öğrencilerin gelecek konusunda herhangi bir beklenti ve güvenceleri olmadığından tamamıyla kendine güveni olmayan, kaygılı ve rahatsız bir konumda bulunmaktadır (Ortaş 2009a).

Berkman (1994); Van den Bor ve ark. (1997); Van den Bor ve ark. (2002) ziraat mühendisliği eğitiminin önemine dikkat çekerek çağın koşullarına uygun ziraat mühendisleri yetiştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ortas (2001b) geleceğe yönelik mühendisin özelliklerini belirlemiştir. 2000'li yılların mühendisleri doğanın kurallarını çok iyi kavramış, diyalektik düşünen, tarım tarihi bilinci olan, çevre bilinci sorumluluğu ile eğitilmiş olması gerekmektedir. Çevre bilinci gelişmiş, sevecen, hayatın renkliliklerini yaşayacak ve çevresine yaşatacak bir eğitim için

1. Ülke coğrafyasını ve doğal kaynakları iyi bilen
 2. Problemleri tanıyacak ve çözümleyecek
 3. Tarım teknikleri ve becerilerini kazanacak
 4. Çiftçi ile iyi ilişki kuracak niteliklere sahip
 5. İyi yazabilen ve konuşma ve ikna yeteneği yüksek olması
 6. Yeni fikirlere açık, ileri görüşlü, bencilliği aşacak, kendi çıkarlarından çok uzun vadede doğanın kurallarını koruyacak
 7. Öğrenme arzuları yüksek ve sürekli olması
 8. Yöneticilik ve liderlik yetenekleri gelişmiş
 9. Ekonomi biliminden anlaması
 10. Bilgisayar kullanım özellikle de internet kullanım yeteneğinin yüksek olması
 11. En az bir yabancı dili biliyor olması
 12. Evrensel kültür anlayışına sahip olması
 13. İyi bir meslek ahlakına sahip olması
 14. Bilgiye nasıl ulaşacağını öğrenmiş olması,
 15. Teknoloji okuryazar olmak
- gibi konularda eğitilmiş yüksek performanslı 'iyi kafa iyi vücutta bulunur' öz deyişine uygun olarak açık arazide çalışabilecek insanların yetiştirilmesi bir gerçekliktir.

k) Dersler Aktif Öğrenme İle İşlenmelidir

Günümüz teknolojisinde aktif eğitim ve problem çözmeye dayalı eğitim yöntemleri veya entegre eğitim sisteminin klasik eğitime göre daha nitelikli insan gücü yetiştireceği beklenilmektedir.

PROBLEME DAYALI ÖĞRENME SİSTEMİNDE küçük guruplar halinde yapılan eğitim sistemi bazı alanlarda başarılı olabilir (Ortaş 2009a ve b). Ayrıca aktif öğrenmede bireyler küçük guruplar halinde sorgulayarak öğrendiği için yaşam boyu sorgulayıcı niteliğe sahip, yeni gelişen teknolojiye daha çabuk adapte olmaktadır. Hatta bu sistem diğer sistemlerin bir bütünlüğü halinde devam edebilir. Özellikle uygulamalı alanlarda başarılı olma şansı çok yüksek bulunmaktadır.

Klasik eğitimde eğitime dayalı öğrenmede gündelik hayattan kopuk, pratik hayatın sorunlarının ötesinde ezber dayalı karmaşık ve anlaşılmaz bilgi yerine, düşünsel bir uğraşı içinde pratik, insanların sorunlarının çözümüne yardımcı bir uğraş olarak kişiyi işin içine çekmek daha öğretici olacaktır. Bu bağlamda toplumsal sorunların çözümüne, doğa bilimlerinde başarısını dikkate almalı ve bunların üzerine kurulmalıdır.

Bütün dünyada yüksek öğretim de temel hedef "daha kaliteli" bir eğitim vererek yarının beyinlerini yetiştirmektir (Berkman 1994; Sabancı, 2003). Kaliteli eğitim bir yerde doğrudan kurumdaki öğretim üyelerinin kalitesi öğrenci kalitesine yansımaktadır.

Özet olarak Ziraat Fakülteleri, Ziraat Mühendisleri Odaları, Ziraat Odaları ve diğer tarım ile ilgili sivil örgütlerin dünyanın içinde bulunduğu bilgi toplumu ve sorun çözmeye yönelik program ve yapılanma çerçevesinde düzenleme yapılır ve uygulanır. Ülkemizin çağdaşlaşmasına ve tarım bilimi ve öğretimine ancak bu şekilde yaklaşarak dünyadaki yerini alır. Aksi takdirde tarımsal üretim yönünden kendi kendine yetinebilen bir ülkeden tarım ürünleri ithal eden ülke durumuna geliriz. Nihayet bugün binlerce işsiz ziraat mühendis bir yana diğer yanda mercimek ve buğday dahi ithal edilen bir ülke konumuna gelmenin tezatlığı bütün çıplaklığı ile ortadadır (Ortaş, 2009a).

6. TÜRK TARIMINDA ORTA ÖĞRETİM

Cumhuriyet kurulduktan sonra Türk tarımının geliştirilmesi, Türk çiftçisinin emeğinin değerlendirilmesi ve yaşam düzeyinin yükselmesi için yoğun çabalar harcanmıştır. Çiftçiyi topraklandırma, tarımda verimlilik, tarım endüstrisi, örnek devlet çiftliklerini kurma, tarımsal kooperatifçilik ve özellikle tarımsal eğitim ve öğretim gibi alanlarda önemli gelişmeler kaydedilmiştir.

Bu faaliyetler arasında tarımsal eğitim ve öğretime büyük önem verilmiştir. Yüksek öğretimin yanı sıra orta tarım öğretiminde de yoğun çabalar sarf edilmiş ve bu amaçla Ziraat teknisyeni yetiştiren okullara önem verilmiştir.

Ziraat okullarında yetiştirilen tarım teknisyenleri ziraat mühendisleriyle birlikte tarımsal üretimin artışında büyük çaba sarf etmişlerdir. Ziraat teknisyenler ilçelerde ulaşım olanaklarının son derece zor olduğu köylere at ve eşek sırtında ulaşarak tohum ve fidan dağıtarak teknik tarımın gelişmesine uzun yıllar katkıda bulunmuşlardır.

Cumhuriyeti kuran çağdaş kadrolar bir taraftan yüksek tarım öğretimine önemi verirken bir taraftan da üretime yönelik tarım eğitiminin öncelikle köylerden başlaması gerektiğini biliyorlardı. Bu amaçla Tarım ve Milli Eğitim Bakanlıklarının işbirliğiyle uygulamalı tarım okullarının açılması kararlaştırılmış, 1936 yılında bu amaçla 40 yer tespit edilmiştir. Ancak Tarım Bakanlığı gerekli araç-gereç desteği vermeyince yeni okullar açılmamıştır. Bunun yerine 1942 yılında tarım eğitimi ve öğretimini de içine alan Köy Enstitülerinin kurulması gerçekleştirilmiştir. Köy enstitülerinde okutulan derslerin %50 si kültür dersleri, %25 i tarımla ilgili dersler ve %25 i de teknik derslerden oluşuyordu.

Bir aydınlanma hareketi olarak başlayan köy enstitüleri hareketi, bazı çevreleri rahatsız ettiğinden çok partili hayata geçildikten sonra kapatılma yolu açılmış ve 1954 yılında da tamamen kapatılmıştır.

Yüksek öğrenim ve bölge ziraat okulları şeklinde devam eden tarım eğitimi yeterli görülmemiş, 1945 yılında bunlara ek olarak köy enstitüleri anlayışında eğitim veren Teknik

Bahçivan okulları açılmıştır. Bölge ziraat okulları ile teknik bahçivan okullarında kültür dersleri oranı %35,83, meslek dersleri oranı %64,17 olarak belirlenmiştir. Tarım eğitiminde birbirini bütünleyen bu eğitim kurumlarının işlevi ve isimleri sürekli olarak değiştirilmiştir. Böylece Ziraat Mühendisi, Ziraat Teknisyeni ve Teknik Bahçivan sayısı bakımından bir dengesizlik ortaya çıkarılmıştır.

Tarımsal üretimde Ziraat Mühendisi, Ziraat Teknisyeni ve Teknik Bahçivan üçlemesiyle tarım eğitimi bütünleştirilmiş ve bundan büyük faydalar sağlanmıştır. Ancak günümüzde Ziraat Mühendisliği eğitimi dejenere edildiği gibi Ziraat Teknisyeni yetiştiren ziraat okulların da yukarıda belirtildiği gibi isimleri ve işlevleri değiştirilmiş, bahçivanlık okulları ise tamamen kapatılmıştır. Sonuçta tarımsal üretim bakımından kendine yeterli olan Türkiye dışı bağımlı hale getirilmiş ve tarımsal üretim giderek düşmüştür.

7. TÜRKİYE'DE TARIM EĞİTİMİNDE YÜKSEK VE ORTA ÖĞRETİMİN BÜTÜNLEŞTİRLMESİ

Bugün Türkiye'de tarım eğitim ve öğretimi veren 25 adet Ziraat Fakültesi, 12 adet Ziraat Meslek Lisesi ve 2 adet Ev Ekonomisi okulu vardır. Ülkemizde Fen Liseleri hariç olmak üzere klasik liselerin yerine meslek liselerine önem verilmeli ve öğrenciler mesleki eğitime yönlendirilmelidir. Bunun için ilköğretimin 8. sınıfından sonra öğrenciler yeteneklerine göre mesleki eğitime yönlendirilmelidir. Bu amaçla tarım eğitimi almak isteyen öğrenciler Tarım Meslek Liselerine yönlendirilmeli, tarım meslek liselerinin sayısı artırılmalı ve eğitim programları da Ziraat Mühendisliğinin altyapısına göre çağdaş bir anlayışla yeniden düzenlenmelidir. Ziraat Meslek Liselerini bitirenler Ziraat Fakültelerine sınavla alınmalıdır. Böylece Ziraat Meslek Liselerini bitirenler, Ziraat Fakültesi dışında başka meslekleri tercih ettikleri takdirde ayrı bir sınavla bu hak da tanınmalıdır. Ziraat Meslek Liselerini bitirenler Ziraat Fakültesinin sınavlarını kazanmasalar bile mesleği olacağı için bu kişilerin işsiz kalması sorun olmayacaktır. Ziraat Meslek liselerinden Ziraat Fakültesine giren öğrencilerin, zirai eğitim yönünden bir alt yapıları olacağı için pratik ve teorik yönden klasik liseden gelen öğrencilere göre daha başarılı oldukları bilinen bir gerçektir. Bu gerçeği göz ardı etmek mümkün değildir.

SONUÇ

FAO tahminlerine göre 2050 yılına kadar en fazla nüfus artışı, kıtalar bazında Afrika kıtasında olacak ve 2005 yılında 887965 000 olan nüfus 2050 yılında 1 803 298 000 kişiye ulaşacaktır. Gelişmiş ülkeler nüfusunun, 2005 yılında 1 336 155 000 iken 2050 yılında 1 362 577 000 kişiye ulaşacağı varsayılmaktadır. Görüldüğü gibi, gelişmiş ülkelerde 45 yılda meydana gelecek nüfus fazlalığı, sadece 26 422 000 kişidir. Gelişmekte olan ülkelerde ise 2005 yılında 5 117 471 000 olan nüfusunu, 2050 yılında 7 556 151 000 kişiye çıkacağı, 45 yılda nüfusta gelen artışın 2 438 680 000 kişi olacağı tahmin edilmektedir.

Dünya değerleri olarak 45 yılda dünya nüfusunun yaklaşık % 40 artacağı ön görülmektedir. Bu veriler de, zaten beslenmesini bitkisel kaynaklardan sağlayan ve nüfus artışı hızı yüksek olan geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerde bitkisel üretim gereksinimlerinin de en az % 40 artacağını göstermektedir. Görüldüğü gibi, tüm dünyanın halen ve gelecekte en önemli sorununun, beslenme sorununun olacağı açıktır. Bu nedenle besin maddesi üretiminde kendine yeterli ve aynı zamanda dış satım da yapabilecek üretim fazlasına sahip ülkeler, sanayileşmelerini de geliştirerek planlı ve programlı bir yol izleyebilirlerse dünya ekonomisinde söz sahibi olabileceklerdir.

Tarımsal üretim, geçmişte ve günümüzde olduğu gibi gelecekte de önemini kaybetmeyecek, aksine gelecekte çok daha önemli bir duruma gelecektir (Çiftçi, 2004b). Son yıllarda dünya borsalarında buğday ve çeltik eksikli fiyat artışları gelecekte gıda savaşlarının habercisi olarak yansımıştır (Ortaş, 2008). Ülkemizin tarım ürünleri potansiyeli ve ülkemiz ile diğer ülkelerin gereksinimleri dikkate alınarak, uzun vadeli tarım politikaları gerçekleştirilmeli, hangi yıl, ne kadar ve hangi ürün yetiştirilmesi gerektiğine bu politikalar ışığında karar verilmeli ve çiftçilerimiz buna göre yönlendirilmelidir. Bu yönlendirme de görev alacak meslek grubu, ziraat mühendisleri olacaktır.

Kamu kesiminde istihdamın doygunluk noktasına gelmesi ve son on yıldır neredeyse hiçbir kurumun Ziraat Mühendisi talebinde bulunmaması artık kamuda istihdama yönelik eğitim-öğretim yaptırmanın gerekliliğini de ortadan kaldırmıştır. Bu nedenle tarımsal eğitim-öğretimin temel niteliğinin Avrupa Topluluğuna entegre olma sürecinde özel sektörün de istemlerine göre programların belirlenmesi ve özel sektörün beklediği niteliklerde ziraat mühendisi yetiştirilmesi zorunluluk haline gelmiş bulunmaktadır. Özellikle artan ekolojik tarım ürünlerine talep yanında biyoteknolojinin tarımın her alanında uygulama şansı bulması konunun dinamik modeller halinde sürekli yenilenmesini gerektirmektedir (Ortaş, 2009b). Artan bu gereksinimi karşılayabilecek her yönü ile iyi yetişmiş, dil ve iletişim yeteneği gelişmiş, teknoloji okur yazar, mesleğini seven ziraat mühendislerine sahip olabilmek ancak ziraat fakültelerinin, ziraat fakültelerindeki bölümlerin ve kontenjanların azaltılması ile mümkün olacaktır. Üniversite öğretim üyelerinin niteliğinin geliştirilmesi Ziraat Fakültelerinin eğitim kalitesini artırmak için öğretim üyesinin kalitesinin artırılması gerekir, Ortaş (2004) öneri olarak,”

•Yüksek Lisans ve Doktora sınavı ve Ar-Gör sınavlarında belirli bir LES puanı üzerindeki mülakat ile alınmalıdır.

•Doçentlik ve Profesörlüğe yükseltmede 1750 sayılı yasada olduğu gibi tez ve deneme dersleri koşulları getirilmelidir” ifadelerini kullanmıştır.

Alt yapısı gelişmiş Ziraat fakülteleri ve iyi donanımlı öğretim üyesi kadrosu ile ziraat fakültelerini tercih eden öğrencilerin, Yüksek Ziraat Enstitüsü zamanından 1980 yılları ortalarına kadar olduğu gibi yüksek puanlarla ve isteyerek gelmesi, ziraat mühendisliği eğitim ve öğretiminin kalitesini daha da artıracaktır.

KAYNAKLAR

- ANONİM, 2005. 31.12.2005 Cumartesi gün ve 26040 Sayılı 4. Mükerrer Resmi Gazete.
- ANONİM, 2009. <http://www.osym.gov.tr>. 15.09.2009 2009 – 2010 ÖSYS Yükseköğretim Programlarının Merkezi Yerleştirmedeki En Küçük ve En Büyük Puanları
- ANONİM, 2009. <http://www.osym.gov.tr>. 06.10.2009 – 2009 ÖSYS Yükseköğretim Programlarına Ek Yerleştirme Kılavuzu
- BERKMAN, A. 1994. Türkiye’de tarımsal Eğitimin Başlamasının 149. Yıldönümü kutlama Töreni Açılış Konuşması. Çukurova Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Adana.
- ÇİFTÇİ, C. Y. 2003 a. Türkiye’de Tarım Eğitiminin Bugünü ve Geleceği. Türkiye 5. Tarla Bitkileri Kongresi 13–17 Ekim 2003, Cilt I. 8 – 15., Diyarbakır.
- ÇİFTÇİ, C. Y. 2003 b. 157. Yılında Zirai Öğretim. Ziraat Mühendisliği Dergisi, Türk Ziraat Yüksek Mühendisleri Birliği ve Vakfı Yayınları. Temmuz–Aralık 2002, Sayı: 338/339, 44–48. Tarım ve Mühendislik, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Yayın Organı. Sayı: 64/65, 2002, 68–77. Ankara.
- ÇİFTÇİ, C.Y. 2004 a. Geçmişten Günümüze Türkiye’de Ziraat Mühendisliği Eğitiminin Değişimi. TMMOB, Z.M.O. Uluslar Arası Sempozyum. 50.Yıl Kutlama ve Tarım Haftası Etkinlikleri Tarım ve Mühendislik. 12 – 16 Ocak 2004. 304 – 332. Ankara.
- ÇİFTÇİ, C. Y. 2004 b. Dünyada ve Türkiye’de Yemelik Tane Baklagiller Tarımı, TMMOB Ziraat Mühendisler Odası, Teknik Yayınlar Dizisi No: 5, 200 s. Ankara.
- ÇİFTÇİ, C.Y. 2007. Türkiye Ziraat Mühendisliği Eğitiminde (1930 – 2007) Uygulanan Yönetmelikler İle Ziraat Mühendisliği Eğitiminin Sorunları ve Çözüm Önerileri. TÜRK TARIM Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Dergisi, Mart – Nisan 2007, Sayı 174, 18 – 32. Ankara.
- ÇİFTÇİ, C.Y. 2008. Kuruluşunun 75. Yılında Yüksek Ziraat Enstitüsü (1933 – 1948). Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayın No: 1496, Bilimsel Araştırma ve İncelemeler: 820. 728 s. Ankara.
- ORTAŞ, İ. 2001a. 2000’li yıllarda Ziraat Mühendisliği Eğitimi. TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Adana Şubesi Yayını. Sayı 11. Ocak 2001.
- ORTAŞ, İ. 2001b. Nasıl Bir Üniversite Mezunu Üzerine .2000’li Yıllarda Ziraat Mühendisliği Eğitimi. (CBT) 20 Ocak 2001. Sayı 722.
- ORTAŞ İ. 2008. Dünya Açılığa Sürükleniyor-1. Cumhuriyet Gazetesi. 23-24. Mayıs 2008. Ortaş 2004. Ziraat Mühendisliği Eğitimi Neyi İçermeli. Çukurova Deltası. Yeni Adana Gazetesi eki. Sayı 8. Eylül 2004. sayfa 6-7.
- ORTAŞ İ. 2009a. Tarımsal Eğitimde Yeni Paradigma Değişimine İhtiyaç Duyulmaktadır. Yeni Adana Gazetesi, 12.01.2009.
- ORTAŞ İ. 2009b. Tarımsal Eğitimde Değişikliğe İhtiyaç Var, Doruk Gazetesi. 30.06.2009.
- SABANCI, A. 2003. Avrupa Birliği ve Tarım Mühendisliği Öğretim Programlarında Yeni Yapılanma. 13.06.2003. Bursa.
- VAN DEN BOR, W., BRYDEN, W. AND FULLER, A.M., 1997. Rethinking rural human resource development. The impact of globalisation and rural restructuring on rural education and training in Western Europe. Wageningen: Mansholt Institute.
- VAN DEN BOR, W., HOLEN, P. AND WALS, A.E.J., 2002. Sustainability in higher (agricultural) education: a synthesis. In: Integrating Concepts of Sustainability into Education for Agriculture and Rural Development, Editörler: Wout van den Bor, Peter holen, Arjen Wals and Walter Leal Filho), <http://www.clues.abdn.ac.uk:8080/afanet/sustTOC2.html>.